

SOLI PA SOLIM:
KRIMINĀLPROCESĀ IESAISTĪTA
BĒRNA NOPRATINĀŠANA

Centrs Dardedze ir nevalstiska organizācija, kuras darbības centrā ir mērķis pasargāt bērnus no vardarbības.

Mūsu vīzija sakņojas pārliecībā, ka ikvienam bērnam ir tiesības būt mīlētam, pasargātam, cienītam un uzklausi, tādēļ Dardedzes komandai rūp:

- Bērnu drošība ģimenē;
- Bērnu drošība skolā un ārpuskolas aktivitātēs;
- Bērnu drošība bērnu aprūpes institūcijās;
- Bērnu drošība internetā;
- Bērnu drošība sabiedrībā.

Mēs aktīvi strādājam pie tā, lai vardarbība nenotiktu, bet gadījumos, ja vardarbība ir notikusi, piedāvājam profesionālas konsultācijas un palīdzību.

Mēs ticam, ka izglītojot sabiedrību, sniedzot savlaicīgu atbalstu cietušajiem un veicinot izpratni, ir iespējams pasargāt bērnus no vardarbības. Reizēm vajag tik maz, lai pāridarījums nenotiktu!

Dardedzes komanda nodrošina:

1. konsultācijas - bērniem un ģimenēm, kas saskārušās ar vardarbību, kā arī nodrošinām atbalstu ikvienai ģimenei ar bērniem;
2. izstrādājam un realizējam preventīvas programmas ar mērķi pasargāt bērnus no vardarbības;
3. veicam pētījumus, analizējam likumdošanu, apkopojam pieredzi un jaunākās metodes, izstrādājam publikācijas, nodrošinām apmācības, kā arī veicinām bērnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā.

Dardedzes pamatprincipi:

- Ikvienam bērnam ir tiesības dzīvot drošībā.
- Rīkoties preventīvi, proaktīvi un līdzatbildīgi bērnu tiesību aizsardzības jautājumos.
- Veicināt bērnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu dzīvi, uzklausi un ņemot vērā viņu domas un viedokli.

Šī publikācija tapus pateicoties Eiropas Savienības Daphne III finansiālajam atbalstam. Šis materiāls atspoguļo vienīgi autoru viedokli, un Eiropas Komisija nevar nest atbildību par jebkādu tajā iekļautās informācijas izmantošanu.

Projekta Nr. JUST/2013/DAP/AG/5472

Cietušo bērnu un bērnu - liecinieku nopratināšanas vadlīnijas izstrādātas pamatojoties uz ASV Bērnu veselības un attīstības nacionālā institūta (NICHD) Nopratināšanas protokolu, profesora Mihaila Lamba (M. E. Lamb)¹ un Tomasa Liona (T. D. Lyon)² vadībā.

Nopratināšanas vadlīnijās ietvertie principi ir balstīti uz empīriskiem datiem par bērna attīstības gaitu, kognitīvo kompetenci un uztveres spējām dažādos vecumposmos. Pētījumi apstiprina, ka saziņā ar bērnu ļoti būtiski ņemt vērā bērna atmiņas īpatnības, runasveidu un apstākli, ka bērni daudz vieglāk pakļaujas ietekmēšanai, nekā pieaugušie. Analizējot NICHD nopratināšanas metodes efektivitāti ilgtermiņā, secināts, ka palielinājies no cietušajiem bērniem iegūtās informācijas apjoms, tā kā pielietojot brīvā stāstījuma formu un atvērtos jautājumus, tiek efektīvi aktivizēta bērna atmiņa. Vadlīnijās ietvertie praktiskie soļi nodrošina pozitīvu saskarsmi ar bērnu un palīdz novērst atkārtotas viktimizācijas riskus.

Nopratināšanas vadlīnijas ir veidotas kā praktisks rīks, kas palīdz iegūt kvalitatīvu un detalizētu informāciju no cietušā bērna, un šo metodi var pielietot gan izmeklētājs, kas pratinā bērnu tieši, gan psihologs, kas veic nopratināšanu bez tiešas izmeklētāja klātbūtnes. Vadlīnijās ietvertā nopratināšanas struktūra palīdz veikt nopratināšanu soli pa solim, vienlaicīgi ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un nopratināmā bērna individuālās īpatnības. Lielākā daļa vadlīnijās iekļauto jautājumu ir piemēroti gan pirmsskolas, gan skolas vecuma bērniem. Dažiem jautājumiem ir piedāvāti vairāki varianti, ņemot vērā bērnu iespējamo attīstības un uztveres līmenis.

Gadījumi var būt daudz un dažādi, un katrs cietušais bērns ir īpašs, tādēļ nopratināšanas laikā ir nepieciešams elastīgi izvērtēt piemērotāko nopratināšanas stratēģiju. Ja intervētājs pieturās pie vadlīnijās noteiktās pratināšanas tehnikas un nopratināšanas sākuma posmā vienojas ar bērnu par atbilstošu sniegšanas noteikumiem, tiek būtiski palielināta iegūtās informācijas ticamība.

Nopratināšanas vadlīnijas Latvijas speciālistiem tiek piedāvātas “Centra Dardedzes” realizētā projekta „Bērna interešu aizstāvība – bērna kā vardarbības

¹ Lamb, M. E., Orbach, Y., Hershkowitz I., Esplin, P. W., Horowitz, D. (2007). A structured forensic interview protocol improves the quality & informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD Investigative Interview Protocol. *Child Abuse & Neglect*, 31(11-12), 1201–1231.

² Pieejams <http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&context=thomaslyon> un <http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1073&context=thomaslyon>.

upura/liecinieka labākai aizsardzībai” (“Child Advocacy Centre – toward better protection of child victims/witnesses of violence in close relationships”) ietvaros.

Bērna liecībai kriminālprocesā ir ļoti būtiska loma un nereti tas ir vienīgais pierādījums. Līdz ar to bērna sniegtā informācija par notikušo gan palīdz pasargāt bērnu un garantēt viņa drošību, gan palīdz saukt vainīgās personas pie atbildības, gan palīdz novērst nozieguma atkārtošanos. Lai bērna liecība varētu pildīt visas šīs funkcijas, nopratināšanas tehnikai un pratināšanas stratēģijai ir izšķiroša loma, tādēļ mēs ceram, ka šīs vadlīnijas būs praktisks palīgs speciālistiem ikdienas darbā ar cietušajiem bērniem.

I. IEVADS

1. „Labdien, mani sauc _____, un es esmu policists/policiste. [Iepazīstiniet ar visām telpā klātesošām personām; vislabāk būtu, ja telpā neviena cita vairs nebūtu] Šodien ir _____ un tagad ir plkst. _____. Es vadu interviju _____. telpā”.

„Kā redzi, mums šeit ir videokamera un mikrofoni. Tie ierakstīs mūsu sarunu, lai es neaizmirstu neko no tā, ko tu man izstāsti. Reizēm es kaut ko piemirstu, tāpēc ieraksts man palīdzēs klausīties tikai tevī, un nevajadzēs neko pierakstīt”.

„Manos darba pienākumos ietilpst sarunas ar bērniem [pusaudžiem] par to, kas ar viņiem noticis. Es tiekos ar daudziem bērniem [pusaudžiem], lai viņi varētu man izstāstīt patiesību par to, kas ar viņiem noticis. Tāpēc, pirms sākam, es gribu pārliecināties, ka tu saproti, cik svarīgi ir izstāstīt patiesību.”

[Jaunākiem bērniem paskaidrojiet: „Kas ir patiesība un kas nav patiesība”.]

„Ja es teikšu, ka manas kurpes ir sarkanas [vai zaļas], vai tā ir patiesība vai nav patiesība?”

[Sagaidiet atbildi, tad sakiet:]

2. „Tā nebūs patiesība, jo īstenībā manas kurpes ir [melnas/zilas/u.tml.]. Bet, ja es teiktu, ka sēžu, vai tā būtu patiesība vai nebūtu patiesība [ir taisnība vai nav taisnība]?”

[Sagaidiet atbildi.]

3. „Tā ir [patiesība/taishība], jo tu redzi, ka es patiešām sēžu.”

„Redzu, tu saproti, ko nozīmē runāt patiesību. Ļoti svarīgi, lai tu man šodien teiktu tikai patiesību. Izstāsti man tikai to, kas ar tevi patiesībā notika”.

[Pauze.]

4. „Ja es uzdodu jautājumu, kuru tu nesaproti, tad tā arī saki: “Es nesaprotu”. Labi?”

[Pauze.]

„Ja es nesapratīšu, ko tu man pasaki, es lūgšu paskaidrot.”

[Pauze.]

5. „Ja es uzdodu jautājumu, uz kuru tu nezini atbildi, tad tā arī saki: “Es nezinu”.

„Proti, ja es tev jautāšu: „Kā sauc manu suni?” [vai „manu dēlu”], ko tu teiksi?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns atbild: „Es nezinu”, sakiet:]

6. „Pareizi. Tu to nezini, vai ne?”

[Ja bērns mēģina MINĒT, sakiet:]

„Nē, tu to nezini, jo tu mani nepazīsti. Ja nezini atbildi, nemini – saki, ka nezini.”

[Pauze.]

7. „Un, ja es saku kaut ko, kas nav pareizi, pasaki man. Labi?”

[Sagaidiet atbildi.]

8. „Tātad, ja es teiktu, ka tu esi 2 gadus veca meitene [intervējot 5 gadus vecu zēnu u.tml.], ko tu sacītu?”

[Ja bērns liedzas un neatbild pareizi, sakiet:]

„Ko tu teiktu, ja es kļūdītos un nosauktu tevi par divgadīgu meiteni [intervējot 5 gadus vecu zēnu u.tml.]?”

[Sagaidiet atbildi.]

9. „Pareizi. Tagad tu zini, ka tev jāpasaka man patiesība, ja es kļūdos vai pasaku kaut ko tādu, kas nav patiesība”.

[Pauze.]

10. „Ko tu teiktu, ka es apgalvotu, ka tu stāvi?”

[Sagaidiet atbildi.]

„Labi”.

II. ATTIECĪBU NODIBINĀŠANA

„Tagad es gribu tevi labāk iepazīt”.

1. „Pastāsti, ko tev patīk darīt”.

[Sagaidiet bērna atbildi.]

[Ja bērns sniedz pietiekami plašu atbildi, izlaidiet 3. jautājumu]. [Ja bērns neatbild, atbild īsi vai minstinās, Jūs varat pajautāt:]

2. „Es tiešām gribu tevi labāk iepazīt. Man vajag, lai tu man izstāsti, ko tev patīk darīt”.

[Sagaidiet atbildi.]

3. „Pastāsti man par [bērna norādītā aktivitāte. *Izvairieties no sarunām par televizoru, videospēlēm un fantāzijām*].

[Sagaidiet atbildi.]

III. EPIZODISKAS ATMIŅAS VINGRINĀŠANA

Īpašs notikums

[Piezīme: Šī sadaļa mainās atkarībā no incidenta.]

[Pirms intervijas noskaidrojiet jaunāko notikumu bērna dzīvē – pirmā skolas diena, dzimšanas dienas svinības, svētki u.tml. Pēc tam izjautājiet par šo notikumu. Ja iespējams, izvēlieties tādu notikumu, kas notika apmēram tajā pašā laikā, kad iespējamais noziegums. Ja iespējamais noziegums ir noticis konkrētā dienā, notikumā vai pasākumā, pajautājiet par citu notikumu.]

„Gribu uzzināt vairāk par tevi un to, ko tu dari.”

1. „Pirms dažām [dienām/nedēļām] bija [svētki/ dzimšanas dienas ballīte/ pirmā skolas diena/ cits notikums]. Izstāsti man visu, kas notika [tavā dzimšanas dienā, Lieldienās, u.tml.]”

[Sagaidiet atbildi.]

1a. „Cītīgi padomā par [aktivitāti vai notikumu] un izstāsti man, kas notika tajā dienā no tā brīža, kad tu no rīta piecēlies, līdz [kaut kādam notikuma brīdim, kuru bērns pieminēja, atbildot uz iepriekšējo jautājumu].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

1b. „Un kas pēc tam notika?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

1c. „Izstāsti man visu, kas notika pēc [pēc kāda notikuma brīža, kuru ir pieminējis bērns] līdz brīdim, kad tu vakarā devies gulēt.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

1d. „Pastāsti man sīkāk par [bērna pieminētā aktivitāte].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

1e. „Pirmīt tu pieminēji [bērna pieminētā aktivitāte]. Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

[Ja bērns skopi apraksta notikumu, uzdodiet no 2. līdz 2.e jautājumam.]

[Piezīme: Ja bērns detalizēti apraksta notikumu, sakiet:

„Loti svarīgi, lai tu man izstāstītu visu, ko tu atceries par to, kas ar tevi notika. Tu vari man stāstīt gan labo, gan slikto.”

Vakar

2. „Es tiešām vēlos zināt par to, kas ar tevi notika. Izstāsti man visu, kas notika vakar no tā brīža, kad tu pamodies, līdz brīdim, kad devies gulēt.”

[Sagaidiet atbildi.]

2a. „Neko neizlaid. Izstāsti man visu, kas ar tevi notika no brīža, kad tu pamodies, līdz [kādai aktivitātei vai notikuma brīdim, kuru bērns ir pieminējis, atbildot uz iepriekšējo jautājumu].”

[Sagaidiet atbildi.]

2b. „Kas pēc tam notika?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

2c. „Izstāsti man visu, kas notika pēc [kādas aktivitātes vai notikuma brīža, kuru ir pieminējis bērns] līdz brīdim, kad tu devies gulēt.”

[Sagaidiet atbildi.]

2d. „Pastāsti man vairāk par [bērna pieminētā aktivitāte].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

2e. „Pirmīt tu pieminēji [bērna pieminētā aktivitāte]. Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Visā seansa laikā izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams.]

Šodien

Ja bērns nesniedz atbilstoši detalizētu stāstījumu par vakardienu, atkārtojiet 2. – 2.e jautājumu, attiecinot tos uz šodienu un izmantojot „tad, kad tu atnāci šurp” kā nobeiguma daļu.

„Ļoti svarīgi, lai tu man izstāstītu visu, ko tu atceries par to, kas ar tevi notika”.

GALVENĀ INTERVIJAS DAĻA

IV. PĀREJA UZ BŪTISKIEM JAUTĀJUMIEM

„Tagad, kad tevi pazīstu nedaudz labāk, gribu ar tevi aprunāties par to, kāpēc [tu šodien esi šeit].”

[Ja bērns sāk atbildēt, gaidiet.]

[Ja bērns sniedz īsu liecību (piem., Andrejs aizskāra manu „čuru”, vai Tētis mani sita), pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns sniedz pietiekami plašu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neliecina, turpiniet ar 1. jautājumu.]

1. „Es saprotu, ka ar tevi, iespējams, kaut kas notika. Izstāsti man visu, kas ar tevi notika, no sākuma līdz beigām.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns liecina, pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns sniedz detalizētu aprakstu, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neliecina, turpiniet ar 2. jautājumu.]

2. „Kā jau teicu, mans darbs ir runāt ar bērniem par lietām, kas ar viņiem ir notikušas. Ir ļoti svarīgi, lai tu man izstāstītu, kāpēc [tu esi šeit/ tu atnāci šurp/ es esmu šeit]. Izstāsti, kāpēc, tavuprāt, [tava mamma, tētis, vecmāmiņa] šodien atveda tevi šurp [vai „kāpēc, tavuprāt, es atnācu šodien aprunāties ar tevi”].’

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns liecina, pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neliecina un jūs nezināt, ka ir bijis iepriekšējs kontakts ar amatpersonām, vai zināt, ka šāds iepriekšējs kontakts nav bijis, pārejiet pie 4. vai 5. jautājuma.]

[Ja bērns neliecina un jūs zināt, ka ir bijis iepriekšējs kontakts ar amatpersonām, pārejiet pie 3. jautājuma.]

3. „Esmu dzirdējis/dzirdējusi, ka tev bija saruna ar [ārstu/skolotāju/sociālo darbinieku/jebkādu citu speciālistu] [laiks/vieta]. Izstāsti, par ko jūs runājāt.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns liecina, pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neliecina un viņam/viņai nav redzamu nospiedumu uz ķermeņa, pārejiet pie 5. jautājuma.]

[Ja nospiedumi uz ķermeņa ir redzami, izmeklētājs ir parādījis attēlus vai izstāstījis par nospiedumiem uz ķermeņa, vai saruna notiek slimnīcā vai uzreiz pēc medicīniskas izmeklēšanas, sakiet:]

4. „Es redzēju [es dzirdēju], ka tev ir [nospiedumi/ ievainojumi/ zilumi] uz _____. Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns liecina, pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neliecina, pārejiet pie 5. jautājuma.]

5. „Vai kāds tev nodarījis pāri?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns apstiprina vai sniedz liecību, pārejiet pie 10. jautājuma]. [Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neapstiprina un neliecina, pārejiet pie 6. jautājuma.]

6. „Vai ar tevi kaut kas notika [domājamā incidenta vietā/laikā]?”

[Piezīme: Nepieminiet aizdomās turētā vārdu vai notikuma (sniegtās liecības) detaļas.]

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns apstiprina vai sniedz liecību, pārejiet pie 10. jautājuma.]

[Ja bērns neapstiprina un neliecina, turpiniet ar 7. jautājumu.]

7. „Vai kāds tev nodarīja kaut ko tādu, ko uzskati par sliktu?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns apstiprina vai sniedz liecību, pārejiet pie 10. jautājuma]. [Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma.]

[Ja bērns neapstiprina vai neliecina, turpiniet ar 8. jautājumu.]

Pauze

Vai esi gatavs/a turpināt? Varbūt vajag nelielu pārtraukumu?

Ja nolemjat turpināt, jums pirms intervijas būtu jāformulē konkrēti 8. un 9. Jautājuma varianti, izmantojot jums pieejamos faktus. Parūpējieties, lai tajos bērnam tiktu sniegts pēc iespējas mazāk detaļu. Ja neesat formulējis/formulējusi šos jautājumus, tad pirms turpināšanas paņemiet pārtraukumu, lai tos formulētu.

8. „Vai kāds [īsi izklāstiet apgalvojumu vai aizdomas, nenosaucot domājamās vainīgās personas vārdu un neizplūstot detaļās]?” [Piemēram: „Vai kāds tevi sita?” vai „Vai kāds aizskāra tavu „čuru” vai citas tava ķermeņa intīmās vietas?”]

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns apstiprina vai sniedz liecību, pārejiet pie 10. jautājuma].

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma].

[Ja bērns neapstiprina un neliecina, turpiniet ar 9. jautājumu].

9. „Tavs skolotājs/tava skolotāja [ārsts/psihologs/kaimiņš/kaimiņiene] **man teica/man parādīja** [„ka tu aizskāri citu bērnu čuru”/”tavu zīmējumu”], **un es gribu noskaidrot, vai ar tevi ir kaut kas noticis. Vai kāds** [īsi izstāstiet apgalvojumu vai aizdomas, nenosaucot domājamā vaininieka vārdu un neizplūstot pārmērīgās detaļās]?” [Piemēram: „Vai kāds ģimenē tevi sita?” vai „Vai kāds aizskāra tavu čuru vai citas tava ķermeņa intīmās vietas?”]

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns apstiprina vai sniedz liecību, pārejiet pie 10. jautājuma].

[Ja bērns sniedz detalizētu atbildi, pārejiet pie 10.a jautājuma].

[Ja bērns neapstiprina un neliecina, izmantojiet XI sadaļu].

V. INCIDENTU IZMEKLĒŠANA

Atvērtie jautājumi

10. [Ja bērns ir jaunāks par 6 gadiem, atkārtojiet apgalvojumu bērna vārdiem, neizplūstot detaļās un nenosaucot vārdus, kurus bērns nav minējis.]

[Tad sakiet:]

„Iztāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns ir vecāks par 6 gadiem, vienkārši sakiet:]

„Iztāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

10a. „Kas notika pēc tam?” vai „Iztāsti man sīkāk par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Uzdodiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams, līdz jūs iegūstat pilnīgu domājamā incidenta aprakstu.]

|| [Piezīme: Ja bērna apraksts ir vispārējs, pārejiet pie 12. jautājuma (incidentu nodalīšana). Ja bērns apraksta konkrēto incidentu, turpiniet ar 10.b jautājumu.]

10b. „Padomā par to [dienu/nakti] un iztāsti man visu, kas notika no [bērna iepriekš pieminētais notikums] līdz [bērna aprakstītais jaunprātīgais incidents].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Šo jautājumu uzdodiet tik, cik nepieciešams, lai noskaidrotu visas incidenta detaļas.]

10c. „Pastāsti man sīkāk par [bērna pieminētais cilvēks/priekšmets/darbība].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik visā seansa laikā ir nepieciešams.]

10d. „Tu pieminēji [bērna pieminētais cilvēks/priekšmets/darbība], iztāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik visā seansa laikā ir nepieciešams.]

[Ja esat apjucis/apjukusi par noteiktām detaļām (piemēram, par notikumu secību), varat teikt:]

„Tu man ļoti daudz iztāstīji, un tas mums patiešām palīdzēs, bet es esmu mazliet apjucis/apjukusi. Lai būtu drošs/droša, ka esmu sapratis/sapratusi, lūdzu, sāc no sākuma un iztāsti man [kā viss sākās/kā tieši tas notika/kā tas viss beidzās/ utt.]”

Mērķtiecīgie jautājumi saistībā ar bērna minēto informāciju

[Ja pēc atvērtajiem jautājumiem joprojām trūkst būtiskas informācijas vai tā ir neskaidra, uzdodiet tiešus (slēgtus) jautājumus. Svarīgi ir aicinājumu stāstīt apvienot ar tiešiem jautājumiem, kad tas ir nepieciešams.]

[Piezīme: Vispirms pievērsiet bērna uzmanību pieminētajām detaļām un tad uzdodiet tiešu jautājumu].

Turpinājumā ir norādīts tiešo jautājumu vispārīgs formāts:

11. „Tu minēji [personu/priekšmetu/darbību], [jautājuma nobeigums.]”

Piemēri:

1. „Tu minēji, ka jūs bijāt veikalā. Kur tieši jūs bijāt?” [Pauze atbildei] „Izstāsti man par to veikalu.”

2. „Pirmīt tu minēji, ka tava māte „sita tevi ar garu priekšmetu”. Izstāsti man par to priekšmetu.”

3. „Tu pieminēji kaimiņu. Vai tu zini, kā viņu sauc?” [Pauze atbildei] Izstāsti man par to kaimiņu.” [Nelūdziet sniegt aprakstu.]

4. „Tu teici, ka kāds tavš klasesbiedrs to redzējis. Kā viņu sauc?” [Pauze atbildei] „Izstāsti, ko viņš/viņa tur darīja.”

Incidentu nošķiršana

12. „Vai tas notika vienu reizi vai vairākas?”

[Ja incidents notika vienu reizi, pārejiet pie Pārtraukuma].

[Ja incidents notika vairāk nekā vienu reizi, turpiniet ar 13. jautājumu. Neaizmirstiet sīki izpētīt atsevišķos incidentus atbilstoši tam, kā parādīts šeit.]

Atsevišķu incidentu izpēte vairāku atvērtu iztaujāšanu gadījumā

13. „Izstāsti man visu par pēdējo reizi [pirmo reizi/laiku [kādā vietā]/laiku [kādā konkrētā aktivitātē/citā reizē, ko tu labi atceries], kad kaut kas notika.”

[Sagaidiet atbildi.]

13a. „Un kas pēc tam notika?” Vai „Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams visā seansa laikā.]

13b. „Padomā par to [dienu/nakti] un izstāsti man visu, kas notika no [bērna iepriekš pieminētais notikums] līdz [bērna aprakstītajam ļaunprātīgajam incidentam].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu variantus tik bieži, cik vien iespējams, līdz visas incidenta detaļas ir noskaidrotas.]

13c. „Pastāsti man sīkāk par [bērna pieminēto personu/priekšmetu/aktivitāti].”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams visā seansa laikā.]

13d. „Pirmīt tu pieminēji [bērna pieminētā persona/priekšmets darbība]. Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams visā seansa laikā.]

Mērķtiecīgie jautājumi saistībā ar bērna minēto informāciju

[Ja pēc atvērtajiem jautājumiem joprojām trūkst būtiskas informācijas vai tā ir neskaidra, uzdodiet tiešus (slēgtus) jautājumus. Svarīgi ir aicinājumu stāstīt apvienot ar tiešiem jautājumiem, kad tas ir nepieciešams.]

[Piezīme: Vispirms pievērsiet bērna uzmanību pieminētajām detaļām un tad uzdodiet tiešu jautājumu].

Turpinājumā ir tiešo jautājumu vispārīgs formāts:

„Tu pieminēji [personu/ priekšmetu/ darbību], [kā/ kad/ kur/ kurš/ kas] [tieša jautājuma nobeigums].”

Piemēri:

1. „Tu minēji, ka skatījies televizoru. Kur tieši tu biji?”

[Sagaidiet atbildi.]

“Izstāsti man visu par to.”

2. „Pirmīt tu pieminēji, ka tēvs tev „iebelzis”. Izstāsti, ko tieši viņš izdarīja.”

3. „Tu minēji, ka tur bija draugs/draudzene. Kā viņu sauc?”

[Sagaidiet atbildi]

„Izstāsti, ko viņš/viņa darīja.”

4. „Pirmīt tu teici, ka tavš tēvocis „grābstījās gar tevi” [„skūpstīja tevi”/”pārgulēja ar tevi”/u.tml.]. Izstāsti, ko tieši viņš izdarīja.”

Atkārtojiet visu šo sadaļu tik daudz reizi, cik bērna pieminēto notikumu aprakstus jūs vēlaties saņemt. Ja bērns ir pieminējis vairāk nekā divus incidentus, pajautājiet par „pēdējo”, tad par „pirmo”, tad „citu reizi, ko tu labi atceries.”

VI. PĀRTRAUKUMS

[Pasakiet bērnam:]

„Tagad es gribu pārlicināties, ka esmu visu sapratis/sapratusi, un padomāt, vai man ir vēl kaut kas jāpajautā. Es tikai [padomāšu par to, ko tu man stāstīji/pārlasišu savas piezīmes/iešu pārbaudīt?”

[Pārtraukuma laikā pārskatiet saņemto informāciju, aizpildiet nepieciešamos dokumentus (ja tādi ir), pārbaudiet, vai kādas informācijas netrūkst, un izplānojiet atlikušo intervijas daļu. Noformulējiet būtiskos (vēl nenoskaidrotos) jautājumus rakstveidā.]

Pēc pārtraukuma

[Lai izdibinātu svarīgu papildu informāciju, ko bērns netika pieminējis, uzdodiet papildu tiešos (slēgtos) un atvērtos jautājumus atbilstoši tam, kā izklāstīts iepriekš. Atgriezieties pie atvērtajiem jautājumiem („Izstāsti man sīkāk par to”) pēc katra tiešā jautājuma. Pēc tam, kad šie jautājumi ir izskatīti, pārejiet pie VII sadaļas].

VII. BĒRNA NEMINĒTĀS INFORMĀCIJAS IZDIBINĀŠANA

[Šos mērķtiecīgos jautājumus uzdodiet tikai tad, ja esat jau izmēģinājis/izmēģinājusi citas pieejas, un jums joprojām ir sajūta, ka trūkst noprotināšanai/apstākļu noskaidrošanai nozīmīgas informācijas. Svarīgi ir izmantot uzaicinājumus stāstīt („Izstāsti man par to”), kad vien iespējams.]

[Piezīme: Vairākkārtīgu incidentu gadījumā jums jāvirza bērna stāstījums par attiecīgajiem incidentiem, izmantojot bērna paša vārdus un uzdodot mērķtiecīgos jautājumus tikai pēc tam, kad esat bērnam devis/devusi iespēju izstāstīt galvenās detaļas.]

|| [Pirms pārejas pie nākamā incidenta, pārlicinieties, ka ir iegūta visa trūkstošā informācija par katru konkrētu incidentu.]

Mērķtiecīgu jautājumu vispārīgs formāts bērna neminētas informācijas ieguvei

„Kad tu man stāstīji par [konkrēts incidents noteiktā laikā vai vietā], tu pieminēji [cilvēks/priekšmets/darbība]. Vai [mērķtiecīgs jautājums]?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja nepieciešams, turpiniet ar pamudinājumu. Sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

Piemēri:

1. „Kad tu man stāstīji par laiku, ko pavadīji pagrabā, tu minēji, ka viņš novilkā sev bikses. Vai kaut kas notika ar tavām drēbēm?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Pēc tam, kad bērns atbild, sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

2. „Kad tu man stāstīji par pēdējo reizi, tu minēji, ka viņš tev pieskāries. Vai viņš tev pieskārs virs drēbēm?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Pēc tam, kad bērns atbild, sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

3. „Vai viņš tev pieskārās zem drēbēm?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Pēc tam, kad bērns atbild, sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

4. „Tu man stāstīji par to, kas notika rotaļu laukumā. Vai kāds redzēja to, kas notika?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Atbilstošā brīdī sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

5. „Vai tu zini, ka kaut kas tamlīdzīgs ir noticis arī ar citiem bērniem?”

[Sagaidiet atbildi.]

[Atbilstošā brīdī sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

6. „Tu man stāstīji par to, kas notika šķūnī. Vai tu zini, kad tas notika?”

[Sagaidiet atbildi.]

VIII. JA BĒRNS NESNIEDZ GAIDĪTO INFORMĀCIJU

[Izmantojiet tikai šajā konkrētajā gadījumā būtiskas uzvedinājuma frāzes.]

[Ja jūs zināt par sarunām, kurās informācija tika pieminēta, sakiet:]

1. „Es dzirdēju, ka tu runāji ar _____ [laiks/vieta]. Izstāsti, par ko jūs runājāt.”

[Ja bērns nesniedz vairāk informācijas, uzdodiet 2. jautājumu; Ja bērns sniedz kaut kādu informāciju, sakiet:]

„Izstāsti man visu par to.”

[Turpiniet ar pārējiem atvērtajiem jautājumiem un uzaicinājumiem stāstīt, piemēram „Izstāsti man par to.” Ja nepieciešams.]

[Ja jūs zināt detaļas par citām epizodēm un informāciju, kas jums nav tikusi atklāta, sakiet:]

2. „Es dzirdēju [viņš/viņa man teica], tu teici [apgalvojuma kopsavilkums, pēc iespējas/īpaši nepieminot inkriminētās detaļas]. Izstāsti man visu par to.”

[Turpiniet ar pārējiem brīvajiem jautājumiem, piemēram, „Izstāsti man par to.” Ja nepieciešams.]

3. [Ja kaut kas tiek novērots, sakiet:]

a. „Es dzirdēju, ka kāds redzēja _____. Izstāsti man visu par to.”

[Turpiniet ar pārējiem atvērtajiem jautājumiem, piemēram „Izstāsti man par to.” Ja nepieciešams.]

[Ja bērns noliedz, pārejiet pie 3.b punkta.]

b. „Vai ar tevi kaut kas notika [vieta/laiks]? Izstāsti man visu par to.”

[Turpiniet ar pārējiem atvērtajiem jautājumiem, piemēram „Izstāsti man par to.” Ja nepieciešams.]

[Ja bērnam ir/ bija jautājumi vai piezīmes, sakiet:]

4. „Es redzu [es dzirdēju], ka tev ir [nospiedumi/ zilumi] uz [_____]. Izstāsti man visu par to.”

[Turpiniet ar pārējiem atvērtajiem jautājumiem, piemēram, „Izstāsti man par to.” Ja nepieciešams.]

5. „Vai kāds [rezumējiet, nenosaucot vainīgo (ja vien bērns pats nav jau viņu nosaucis) un nesniedzot apsūdzošas detaļas]?”

[Ja bērns noliedz, pārejiet uz nākamo sadaļu.]

[Ja bērns kaut ko apstiprina, sakiet: „Izstāsti man visu par to.”]

[Nepieciešamības gadījumā turpiniet ar pārējiem atvērtajiem aicinājumiem stāstīt, piemēram, „Izstāsti man par to.”]

IX. INFORMĀCIJA PAR TO, KAM BĒRNS IR PASTĀSTĪJIS PAR NOTIKUŠO

„Tu man teici, kāpēc atnāci ar mani šodien aprunāties. Tu man daudz pastāstīji un tas man ļoti palīdz saprast notikušo.”

[Ja bērns ir minējis, ka ir pateicis kādam par incidentu (incidentiem), uzdodiet 6. jautājumu. Ja bērns nav pieminējis, ka ir pateicis kādam, mēģiniet iegūt tūlītēju atzīšanos, sakot:]

1. „Izstāsti man, kas notika pēc [incidenta].”

[Sagaidiet atbildi.]

2. „Un kas pēc tam notika?”

[Piezīme: Izmantojiet šo jautājumu tik bieži, cik nepieciešams visā šajā sadaļā.]

[Ja bērns piemin atzīšanos, pārejiet pie 6. jautājuma]. Ja nē, uzdodiet nākamos jautājumus.]

3. „Vai vēl kāds zina, kas notika?”

[Sagaidiet atbildi. Ja bērns kādu norāda, uzdodiet 6. jautājumu.]

[Ja bērns apstiprina, bet nenosauc vārdu, pajautāriet:]

„Kas?”

[Sagaidiet atbildi. Ja bērns kādu norāda, uzdodiet 6. jautājumu.]

4. „Tagad es gribu saprast, kā citi cilvēki uzzināja par [pēdējais incidents].”

[Sagaidiet atbildi. Ja bērns kādu norāda, uzdodiet 6. jautājumu.]

[Ja trūkst informācijas, uzdodiet šādus jautājumus.]

5. „Kurš bija pirmais cilvēks, neskaitot tevi un [laundari], kas uzzināja par [domājamo ļaunprātību atbilstoši bērna aprakstam]?”

[Sagaidiet atbildi.]

6. „Izstāsti man visu, ko tu vari, par to, kā [„bērna pirmā pieminētā persona”] uzzināja.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Tad sakiet:]

„Iztāsti man vairāk par to.”

[Sagaidiet atbildi.]

[Ja bērns apraksta sarunu, sakiet:]

„Iztāsti visu, par ko jūs runājāt.”

[Sagaidiet atbildi.]

7. „Vai vēl kāds zina par [bērna aprakstītā domājamā ļaunprātība]?”

[Sagaidiet atbildi.] [Tad sakiet:]

„Iztāsti man vairāk par to.”

[Ja bērns apraksta sarunu, sakiet:]

„Iztāsti visu, par ko jūs runājāt.”

[Sagaidiet atbildi.]

Atkārtojiet visu nodaļu pēc nepieciešamības katram bērna aprakstītajam incidentam.

X. NOSLĒGUMS

[Sakiet:]

„Tu man esi izstāstījis/usi daudzas lietas, gribu teikt Tev lielu paldies par palīdzību.”

1. „Varbūt ir vēl kaut kas, kas pēc tavām domām man būtu jāzina?”

[Sagaidiet atbildi.]

2. „Vai tu vēlies man vēl kaut ko pateikt?”

[Sagaidiet atbildi.]

3. „Varbūt tu man vēlies kaut ko pajautāt?”

[Sagaidiet atbildi.]

4. „Ja vēlies vēlreiz ar mani aprunāties, vari sazināties ar mani [piezvanīt pa šo telefona numuru u.c. atbilstoši situācijai]”. [Iedodiet bērnam vizītkarti ar jūsu vārdu un telefona numuru, ja tas ir iespējams konkrētajā situācijā]

XI. NEITRĀLS TEMATS

„Ko tu šodien darīsi pēc tam, kad dosies prom no šejienes?” [Pāris minūtes parunājiet ar bērnu par neitrālu tēmu.] **„Ir** [nosauciet pulksteņa laiku] **un šī intervija ir pabeigta.”**

